

Sygn. akt V ACa 859/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 kwietnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział V Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Zbigniew Koźma (spr.)
Sędziowie:	SA Teresa Sobolewska SO del. Krzysztof Gajewski
Protokolant:	st. sekretarz sądowy Żaneta Dombrowska

po rozpoznaniu w dniu 29 kwietnia 2015 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa Syndyka Masy Upadłościowej Przedsiębiorstwa (...) w B. w upadłości likwidacyjnej

przeciwko K. W.

o ustalenie

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 30 czerwca 2014 r. sygn. akt I C 129/14

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy.

UZASADNIENIE

Powód, Syndyk Masy Upadłościowej (...)w upadłości likwidacyjnej, wniósł o ustalenie, że bezskuteczna w stosunku do masy upadłości jest czynność prawna, w postaci umowy darowizny z dnia 22 marca 2010 roku, na podstawie której przeniesiono własność lokalu mieszkalnego numer (...), położonego w budynku przy ulicy(...)wraz z udziałem wynoszącym (...)części w prawie użytkowania wieczystego działki gruntu nr (...) oraz udziałem w tej samej części we współwłasności wszelkich części budynku i innych urządzeń, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali, oraz o zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu powód wskazał, że w dniu 21 czerwca 2010 roku zostało wydane postanowienie w przedmiocie ogłoszenia upadłości Przedsiębiorstwa (...), natomiast w dniu 22 marca 2010 roku została zawarta umowa darowizny,

na podstawie której upadły dokonał nieodpłatnego przeniesienia własności lokalu mieszkalnego na rzecz córki, K. W. - pozwanej w sprawie. Zdaniem powoda na podstawie art. 127 ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze z dnia 28 lutego 2003 roku, bezskuteczne w stosunku do masy upadłości są czynności prawne, dokonane przez upadłego w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, którymi rozporządził on swoim majątkiem, jeżeli zostały dokonane nieodpłatnie albo odpłatnie, ale wartość świadczenia upadłego przewyższa w rażącym stopniu wartość świadczenia otrzymanego przez upadłego lub zastrzeżone dla upadłego lub osoby trzeciej. Bezskuteczność owa następuje ex lege, a wydany w sprawie wyrok ma charakter deklaratoryjny. W związku z tym nie budzi wątpliwości powoda, że wskazana czynność, jako nieodpłatna, dokonana we wskazanym terminie, winna być uznana za bezskuteczną w stosunku do masy upadłości. Interes prawny powód wywodził z realizacji celów postępowania upadłościowego, jakim jest zaspokojenie wierzycieli, a bez wyroku nie może ich realizować co do wskazanego prawa własności.

Pozwana, K. W., w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu podnosząc, iż upłynął termin do wniesienia powództwa w oparciu o przepisy art. 127 i 128 Prawo upadłościowe i naprawcze, a to z uwagi na treść art. 132 ust. 3 tej ustawy, zgodnie z którym nie można żądać uznania czynności za bezskuteczną po upływie dwóch lat od dnia ogłoszenia upadłości. Skoro powództwo zostało wniesione w dniu 17 lutego 2014 roku, jest ono spóźnione zdaniem pozwanej.

Postanowieniem z dnia 30 czerwca 2014 roku Sąd prawomocnie odmówił odrzucenia pozwu, rozstrzygając w ten sposób zarzut pozwanej, zgłoszony w innym piśmie procesowym.

Wyrokiem z dnia 30 czerwca 2014 r. Sąd Okręgowy w B. uwzględnił powództwo w całości, rozstrzygnął o kosztach procesu, następująco uzasadniając rozstrzygnięcie.

W dniu 21 czerwca 2010 roku Sąd Rejonowy w B. ogłosił upadłość Przedsiębiorstwa (...) inż. T. W. w B., obejmującą likwidację majątku upadłego.

Wcześniej, w dniu 22 marca 2010 roku, T. W., w drodze darowizny przeniósł na własność córki, K. W., przysługujące mu prawo własności do lokalu mieszkalnego numer (...), położonego w B. przy ulicy (...).

Zdaniem Sądu Okręgowego powyższy stan faktyczny był bezsporny, albowiem wynikał z treści dokumentów, stanowiących dowód w sprawie, które nie były kwestionowane przez strony. Jednocześnie wskazane ustalenia w sprawie były wystarczające, albowiem spór dotyczył sporu co do prawa, nie zaś co do stanu faktycznego.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że żądanie powoda było uzasadnione, a tym samym nie było spóźnione, jak twierdziła pozwana.

Sąd ten podzielił stanowisko powoda, iż z powództwem z art. 127 ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku - Prawo upadłościowe i naprawcze (t.j. Dz.U. z 2012 roku, poz. 1112 z późn.zm.) syndyk może wystąpić w każdym czasie, i nie ma tu zastosowania ograniczenie, wskazane w art. 132 ust. 3 ustawy. Wskazuje na to treść przepisu art. 127 ust. 1 ustawy, zgodnie z którym bezskuteczne w stosunku do masy upadłości są czynności prawne dokonane przez upadłego w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, którymi rozporządził on swoim majątkiem, jeżeli dokonane zostały nieodpłatnie (albo odpłatnie, ale wartość świadczenia upadłego przewyższa w rażącym stopniu wartość świadczenia otrzymanego przez upadłego lub zastrzeżonego dla upadłego lub dla osoby trzeciej). Użyte w przepisie sformułowanie „są (...) bezskuteczne” wskazuje, iż z mocy samego prawa wskazane w nim czynności i we wskazanym terminie, są pozbawione skuteczności w stosunku do masy upadłości. Tym samym ewentualne powództwo, oparte na tym przepisie, nie zmierza dopiero do ukształtowania stanu faktycznego, ale jedynie zmierza do potwierdzenia czegoś, co już wynika z samego prawa. Wydane w takiej sprawie orzeczenie ma zatem charakter deklaratoryjny, a nie konstytutywny. Ergo, skoro pozew zmierza jedynie do potwierdzenia już wynikającego z prawa stanu, nie może być ograniczone żadnym terminem do dochodzenia, a przynajmniej w niniejszej sprawie takim terminem ograniczone nie jest. Zdaniem Sądu, termin wskazany w art. 132 ust. 3 ustawy dotyczy innych powództw, a mianowicie opartych na treści art. 527 i następnych kc, gdzie przepisy prawa wymagają dodatkowo wykazania innych

przesłanek ich ewentualnej skuteczności, nie dotyczy zaś powództwa z art. 127 ustawy, gdzie wyczerpano przesłanki swojej skuteczności, bez konieczności odwoływania się do przepisów ogólnych prawa cywilnego. Stanowisko, przyjęte w tej sprawie, nie jest w zasadzie sprzeczne ze stanowiskiem, które przyjął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 października 2008 roku (T CSK 93/08, Lex nr 470021), w którym wskazano, że art. 132 ust. 1 prawa upadłościowego i naprawczego dotyczy zarówno powództwa o ustalenie w rozumieniu art. 189 kpc, że dokonana przez upadłego dłużnika czynność prawna jest z mocy samego prawa bezskuteczna w stosunku do masy upadłości (art. 127 i art. 128 Prawa upadłościowego i naprawczego), jak i uznania czynności prawnej upadłego dłużnika za bezskuteczną na podstawie art. 527 kc, z powodu dokonania jej z pokrzywdzeniem wierzycieli (art. 131 Prawa upadłościowego i naprawczego.). Pogląd ten nie odnosi się natomiast do przepisu art. 132 ust. 3 ustawy. Natomiast na kanwie poprzednio obowiązujących przepisów rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 24 października 1934 roku - Prawo upadłościowe, w którym art. 54 § 1 rozporządzenia odpowiada w zakresie czynności pod tytułem darmym obecnej treści przepisu art. 127 ustawy oraz w którym art. 57 § 2 rozporządzenia odpowiada obecnie obowiązującemu przepisowi art. 132 ust. 3 ustawy, Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 listopada 1999 roku (III CK1N 464/98, Lex nr 469175) wyraźnie zaznaczył, że w związku z określeniem w art. 54-55 rozporządzenia czynności prawnych upadłego, które są względnie bezskuteczne z mocy samego prawa, przepisy art. 56-57 rozporządzenia w związku z art. 527 i nast. kc o zaskarżaniu czynności prawnych upadłego działających ze szkodą dla wierzycieli stosuje się tylko do tych jego czynności, które nie są czynnościami bezskutecznymi z mocy prawa.

Stanowisko przyjęte powyżej, znajduje potwierdzenie także w doktrynie, gdzie wskazuje się, że termin z art. 132 ust. 3 ustawy ma charakter materialnoprawny, nie podlega przywróceniu na podstawie art. 168 i n. kpc i odnosi się do wytaczania powództw o uznanie czynności za bezskuteczną na podstawie art. 527 i n. kc. Jak się wydaje, dwuletni termin określony w art. 132 ust. 3 ustawy odnosi się również do bezskuteczności czynności upadłego na podstawie art. 129 i 130 ustawy. Choćby bowiem w tych przypadkach sędzia-komisarz może wydać postanowienie także z urzędu, a więc bez "żądania", o którym mowa w przepisie, to jednak nie można przedłużać stanu niepewności co do treści stosunków prawnych. Co się tyczy natomiast powództw o ustalenie bezskuteczności czynności upadłego na podstawie art. 127 i 128 ustawy, to powszechnie przyjmuje się, że wytoczenie powództwa nie jest ograniczone żadnym terminem. Jest tak ze względu na fakt, że chodzi o bezskuteczność istniejącą z mocy prawa, a zatem powództwo ma charakter ustalający (art. 189 kpc). Wytaczając powództwo o ustalenie bezskuteczności czynności upadłego, syndyk nie jest zwolniony od wykazania interesu prawnego zgodnie z art. 189 kpc. Interes ten należy jednak oceniać z uwzględnieniem okoliczności, że w postępowaniu upadłościowym syndyk działa na rzecz ogółu wierzycieli. Według postanowienia Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 23 marca 2005 r. (1 ACa 98/05, OSAB 2005, z. 2, poz. 11) przejawem interesu prawnego w ustaleniu bezskuteczności czynności może być potrzeba wyeliminowania konsekwencji zmniejszenia majątku dłużnika (tak A. Jakubecki, F. Zedler, Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz, Lex 2011, komentarz do art. 132 ustawy).

Przesądżając zatem, iż powództwo syndyka nie jest ograniczone terminem, uznać należało, że stanowiło ono rodzaj powództwa o ustalenie z art. 189 kpc, Interes prawny syndyka wynika z celu prowadzonego przez niego postępowania, służącego zaspokojeniu ogółu wierzycieli dłużnika, a w związku z czynnością upadłego, objętą żądaniem pozwu, nie może w pełni realizować przysługujących mu praw co do przedmiotu majątkowego - przedmiotu darowizny, który z mocy prawa przynależy do masy upadłości. Wymagany przez art. 189 kpc interes prawny istnieje wówczas, gdy bez wyroku deklaratoryjnego powód nie może realizować pełni roszczeń i uprawnień wiążących się z istnieniem lub nieistnieniem stosunku prawnego lub prawa, bądź uzyskać koniecznej ochrony na przyszłość. Tak rozumiany interes prawny należy rozważać w kontekście istoty i celu spornego prawa, bowiem to one wyznaczają katalog możliwych roszczeń i uprawnień powoda i bez ich znajomości nie da się ocenić dopuszczalności powództwa z art. 189 kpc. Wyłącznym celem bezskuteczności oraz zaskarżalności czynności upadłego, kompleksowo uregulowanych w art. 127-135 ustawy oraz w przepisach kodeksu cywilnego, do których odsyła art. 131 ustawy, jest wyrównanie uszczerbku w masie upadłości (tak Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 8 lutego 2012 roku, I ACa 1298/11, Lex nr 1120007). Na interes prawny syndyka w tej sprawie wskazuje także przytoczone już wcześniej postanowienie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 23 marca 2005 r.

Przesądając interes prawny powoda oraz, co bezsporne, przesłanki formalne z art. 127 § 1 ustawy, tj. czynność rozporządzająca o charakterze bezpłatnym, dokonana w terminie jednego roku przed datą ogłoszenia upadłości, należało orzec o jej bezskuteczności na podstawie art. 189 kpc w związku z art. 127 § 1 ustawy (punkt 1 wyroku).

O kosztach procesu orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, na podstawie art. 98 kpc w związku z przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 z późn.zm.), w zakresie wynagrodzenia pełnomocnika powoda w stawce minimalnej, liczonej od wartości przedmiotu sporu, wraz z uiszczoną opłatą skarbową (punkt 2 wyroku).

Powyższy wyrok zaskarżyła apelacją pozwana, która zarzuciła naruszenie: art. 132 ust. 1-3 p.u.in. poprzez ich błędną wykładnię i niezastosowanie oraz art. 98 § 1 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie i art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie. Powołując się na te zarzuty pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów za obie instancje.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył co następuje:

Apelacja pozwanej nie jest zasadna.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela ustalenia Sądu I instancji dokonane w sprawie oraz wyciągnięte na podstawie tych ustaleń wnioski, czyniąc z nich integralną część swoich ustaleń.

Jako chybiony ocenić należy zarzut apelacji naruszenia przez Sąd I instancji art. 132 ust. 1-3 p.u.in. Zgodnie z art. 132 ust. 3 p.u.in. nie można żądać uznania czynności za bezskuteczną po upływie dwóch lat od dnia ogłoszenia upadłości. Według skarżącej w odniesieniu do roszczenia zgłoszonego przez powoda zastosować należało termin określony w art. 132 ust. 3 p.u.in., stąd wobec jego upływu powództwo należało oddalić.

Sąd Okręgowy przytaczając poglądy wyrażane w doktrynie prawa i judykaturze w przedmiocie wykładni przepisu art. 132 ust. 3 p.u.in. uznał, że nie znajduje on zastosowania do bezskuteczności istniejących z mocy samego prawa, a do takich należy w ocenie tego Sądu bezskuteczność będąca przedmiotem żądania powoda, stąd uznał zarzut pozwanej wytoczenia powództwa po upływie przewidzianego przepisami terminu za bezzasadny.

Sąd Apelacyjny wbrew odmiennym twierdzeniom apelacji w pełni podziela pogląd Sądu I instancji co do braku uzasadnionych podstaw do stosowania terminu określonego w art. 132 ust. 3 p.u.in. w odniesieniu do roszczenia powoda, a w konsekwencji uznania tego roszczenia za spóźnione. Na akceptację zasługuje bowiem pogląd, zgodnie z którym wytoczenie powództwa o ustalenie bezskuteczności upadłego na podstawie art. 127 i 128 p.u.in. w odróżnieniu od skargi pauliańskiej, nie jest ograniczone żadnym terminem, bowiem powództwo to ma charakter ustalający (art. 189 k.p.c.). Zdaniem Sądu Apelacyjnego skarżąca nie wykazała też by zaskarżonym wyrokiem naruszony został art. 132 ust. 1-2 p.u.in., jedynie określający podmioty uprawnione do wytoczenia powództwa oraz zawierający zwolnienie ustawowe tych podmiotów od kosztów sądowych, stąd zarzut wskazujący uchybienie temu przepisowi nie może być skuteczny.

Chybionym jest też zarzut apelacji jakoby pozwaną niesłusznie obciążono kosztami procesu. W tym zakresie podkreślić należy, że pozwana konsekwentnie wносиła o oddalenie powództwa. Stąd rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w zaskarżonym wyroku, będące konsekwencją uwzględnienia żądania powoda w całości w żaden sposób nie narusza art. 98 k.p.c. Jednocześnie stwierdzić należy, że pozwana nie wykazała w postępowaniu przed Sądem I instancji przesłanek określonych w art. 102 k.p.c., które uzasadniałyby nieobciążanie jej kosztami procesu, stąd też nie może wywołać oczekiwanego przez nią skutku zarzut naruszenia tego przepisu prawa procesowego.

Z powyższych przyczyn uznając apelację pozwanej za niezasadną Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. ja oddalił. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono stosownie do jego wyniku w oparciu o art. 98 k.p.c.